

ВЕЛИКИЙ РОМАН

Надія Гуменюк

КОРОНА
НА ОДНУ НІЧ
•
ЯНГОЛ У СІРОМУ

Харків
«Фоліо»
2024

I

ВІЛЛА «ВАНЕССА»

1

Дзвінок, що луною прокотився порожнім холлом, застав Яна Ковальського зненацька. Порт'є тільки-но зручно при-
мостився на канапе з оксамитовою вишневою оббивкою і збирався випити горнятко кави. Зазвичай такої пори до го-
телю «Континенталь» ніхто не навідується. А якби й мав би
хтось прийти, то Сабіна мусила б його попередити. Аякже,
щоб був наготові.

— А холера б тебе вхопила!

Ковальський тихо вилаявся, проте зволікати не став —
відразу ж поставив тацю на мініатюрний столик із такими
самими, як і в канапе, короткими гнутими ніжками у візан-
тійському стилі, і пішов відчиняти двері. Він лише недавно
отримав це місце нічного порт'є, що давало непогану допла-
ту до пенсії поліцейського, тож вельми дорожив ним.

Ще кремезний, але вже обважнілий, із трохи обвислими
щоками, у рудій трійці з блискучими металевими гудзика-
ми, що наче переселилися на цей костюм із його колишнього
мундира, порт'є нагадував відгодованого за літо байбака пе-
ред зимовою сплячкою. Сіра хлипавка за вікном, вочевидь,
заповзялася приколисати місто, а заодно і його. Тож Ян Ко-
вальський цілий ранок борвся зі сном і вперто випручувався

з його нав'язливих обіймів. Час до часу він неохоче відривав себе від м'якого сидіння та зручної спинки у формі трилисника, робив кілька енергійних кіл по периметру холу, проводив щіткою по сяючому навощеному паркету, на якому від ночі не з'явилося ще й порошинки, пересував з місця на місце то дерев'яного вішака, то вишневого (до пари з канапе) пуфика, з допомогою гумового пульверизатора, насадженого на літрову пляшку з водою, сприскував лапате листя пальми, що розкішно розрослася у величезному дерев'яному кадубі, змайстрованому спеціально для неї. Зрештою попросив Сабіну, яка зібралася на хвильку до кухні ресторану, що вже розпочинав свої вранішні приготування, аби принесла і для нього горнятко арабіки — міцної, подвійної.

Стрілки настінного дзигаря із двома продовгуватими гирками (імітація під ялинові шишки) наче завмерли на одному місці. До заповітної цифри «дев'ять» залишалось майже дві години. Кава мала б зліквідувати сліди сонливості, збадьорити й повернути Ковальському вигляд бравого чатового. Матей, денний порт'є, який має змінити його, значно молодший, тож і Ян тримав хвіст пістолетом — намагався не показувати перед ним та Сабіною своїх років і ніколи навіть не натякав на втому. Втім, на думку Ковальського, про таке взагалі не варто говорити з чужими людьми. Та й перед своїми справжньому чоловікові краще тримати фасон. Професія навчила його більше слухати і якомога менше говорити — не дарма ж людині дано два вуха й лише один язик. Тож він ніколи не забував це золоте правило поліцейського.

Невчасно, ох і невчасно підступна осіння хлипавка послала до «Континенталю» цього раннього гостя. Ніби підгледіла капосна через вікно, що порт'є перед закінченням зміни зібрався показувати, й ось — нате вам, пане Яне: подражнили трохи свій всюдисущий ніс смачним ароматом та й досить!

І чого ото деяким людям не спиться-не сидиться вдома такої погоди та ще й у такий час?

— Доброго ранку! Я вас не розбудив? — усміхнувся прибулець у добротному кашеміровому пальті нарозхрист, з-під якого вибився один край яскравого малинового шалика — у тон до підкладки. Високий фетровий капелюх англійського крою ще трохи додавав зросту й без того вигонистому чоловікові, а шкіряні світлі мешти із чорними гострими лаковими носачами свідчили про те, що він прискіпливо стежить за модою.

«Яка важна персона! Просто-таки франт із Лондона!», — подумав Ковальський.

«Франт» тримав у лівій руці чорну парасолю, а в правій — величезний букет червоних троянд, що закривав його обличчя й аж палахкотів у відблисках кришталевого світильника, почепленого над бюрком адміністраторки.

— О! Пан Роман! Ви вже повернулися! Так хутко! Певно, не довелося їхати аж до крамнички пані Гурської — квіти вам сюди, до готелю, хтось доставив! — радісно-здивовано вигукнула Сабіна.

— Їзди, їздив, пані. Та скільки там тої їзди автомобілем? П'ятнадцять хвилин туди, п'ятнадцять назад. От прибігти від автостоянки виявилось куди складніше. Ну й злива! Ніби небо розверзлося. Аж не віриться. Вчора ж було так сонячно й тепло, здавалося, що літо повернулося. А посеред ночі те літо наче якийсь злодій украв.

— Крадія не було. Інакше б я його через вікно запримітила, — засміялася Сабіна. — А от пані Осінь... О то така примхуля, така каверза. Ніколи не вгадаєш, яка забаганка за одну мить прийде їй до голови. А що, квіткову крамничку вже відчинено? Такої пори? Пані Гурська, скільки я її знаю, ніколи не була ранньою пташкою.

— Ми з нею ще вчора домовлялися.

— То чого ж учора й не купили?

— Та воно б і справді краще було купити вчора. І привітати панну Зосю відразу. Але... Не був я абсолютно впевнений... Тобто, був, — похопився раптом чоловік, ніби злякався, що сказав щось не те, — звісно ж, був! Бо хто ж, як не вона? Це ж не просто княжна, це... Богиня! Ви зі мною згодні? Авжеж, згодні. Ви ж бачили її. Та коли чогось дуже-дуже чекаєш, то, щоб не зіврочити, краще наперед нічого не купувати. Принаймні у нас колись так говорили.

— О так, так, пане Романе. І в нас так говорили. Моя двоюрідна сестра, коли була вагітною, заповзялася пінетки плести та сорочечки шити. Тільки-но прокинеться — і відразу за нитки та перкаль. То тітка Ванда, її мама, такого тарараму наробила! Народиться дитинка, каже, тоді й наплетемо та нашіємо. Встигнеться! А наперед — ні-ні.

— От бачите, і ви знаєте про таку прикмету. Отже, у цьому щось таки є. Не один, значить, я такий забобонний. А щодо пані Гурської... Не знаю, яка вона пташка — рання чи вечірня, але крамничку справді відчинила з самого ранку, незважаючи на дощ, і троянди, саме такі, які я просив, приготувала і навіть власноруч подала. Дуже, дуже гречна пані. Та воно й закономірно — все-таки цілий день серед квітів. А квіти впливають не лише на настрій, але й на характер.

Здавалося, чоловік досі не міг повірити, що його замовлення так точно виконано і що квіти саме такі, як він і просив.

«Ще б пак! Та в крамничці пані Гурської за цілий день не продають стільки троянд, скільки їх у цьому одному оберемкові. Це ж як треба було розщедритися!» — подумав портъе.

Ковальський узяв із рук чоловіка парасолу, з якої вмить набігла чимала калюжа, склав її, повісив на вішак і пішов до комірчини за відром та ганчіркою.

— Холера б тебе вхопила! — роздратовано пробурчав своє традиційне.

Він уже впізнав постояльця готелю, який поселився тут кілька днів тому, але якого він бачив лише раз, цієї ночі, близько опівночі. Авжеж, це Роман Савицький, той самий, що супроводжує молоду гонорову кралю, яка вчора стала королевою конкурсу краси. Та роздратувала Яна Ковальського не сама з'ява жильця і не калюжі на паркеті. Його аж за живе зачепило запитання Савицького про те, чи не розбудив він порт'є своїм приходом. Отакої! З якого б це дива він мав його розбудити?! Чого б це раптом? Що за натяк? Хіба ж Ян Ковальський колись спав на роботі?! Та ніколи! І цієї ночі...

Хоча... Якщо добре подумати... Може, усе-таки й задрімав. Та що там — може? Таки задрімав, холера ясна... Ненадовго, здається, всього на кілька хвилин, але провалився у сон — як у криницю впав. Бо ж не бачив, коли цей радісний пожилець, що аж сяє, як новесенький грош, виходив із готелю. А Сабіна, значить, бачила. От халепа. Треба буде наприкінці зміни пригостити цю ласунку якимось пундиком, щоб тримала свого гострого язичка за білими зубками. Що там вона найбільше любить? Здається, цього ранку притарабанила разом із кавою тістечко безе з лимонним кремом... Буде, значить, їй безе з лимонним кремом та ще й цукерка на додачу.

— Цілую ручки, пані Сабіно! Цілую ручки! — чоловік із трояндами по черзі припадав до делікатно відставлених пухкеньких пальців Сабіни, зворушений, вочевидь, якоюсь її черговою похвалою. Порт'є не почув, що саме сказала адміністраторка, бо якраз виходив до комірчини в кутку холу, але він дуже добре знав, як вона вміє підлеститись до постояльців, особливо чоловічої статі.

Під букетом також накапало. Порт'є вправно зібрав воду з обох калюж, витер насухо сліди, залишені на паркеті

мокрими модними мештами Романа Савицького, і підставив цинкове відро під парасолью, з якої ще й досі скочувалися дощові краплі.

— Перепрошую! — Савицький дістав із кишені кілька монет (набігло три злотих та двадцять грошів) і простягнув портъє. — Це вам за завданий зайвий клопіт. І ще раз бардзо* перепрошую!

«Які ж ми чемні та щедрі, — подумав Ян. — Та за такі чайові можете, пане хороший, знову вийти на дощ і ще раз зайти й наслідити. Поперек у мене не переламається, руки не відпадуть, та й узагалі порухатися трохи не зашкодить. Зате цього вистачить на безе не лише для Сабіни, але й для моєї любої Марильки та наших дівчаток».

Савицький зняв капелюха, тріпнув густою темно-русою чуприною, прихопленою над чолом і на скронях сивиною — ще не суцільною, а так, ніби хтось рідким сріблом ненароком скрапнув — і знову повернувся до Сабіни.

— Панна Зося, звісно ж, іще не виходила...

Сабіна не встигла відповісти, як з-за пальми, від колони, увінчаної гіпсовою ліпниною, відірвалася щупла чоловіча постать. Радше й не чоловіча, а хлоп'яча.

2

«Матка боска! А це ще хто? Яким це макарком він сюди проскочив? Кудюю пробрався? Хіба через чорний хід або рес-торан. Я таки спав, нех йому холера! Таки спав... Треба буде брати з дому термос із кавою і починати збадьорюватися ще посеред ночі», — подумав спантеличений портъє.

---

* Бардзо (польськ.) — дуже.

Незнайомець, миршавий, тонкоший, із кучерявою шапкою чорного волосся на круглій голові, вочевидь, намагався додати собі ваги напускнуою суворістю. Він гостро зиркнув на Яна Ковальського з-під насуплених брів, хутко й зовсім нечутно, мов тубілець із африканського племені, перебіг через хол, зупинився перед столом адміністраторки, осяяної жовтим світлом бра, як свята Марія — німбом, і уважно оглянув її співрозмовника.

— Пан є журналіст? Із якої газети?

— З якого це дива я раптом став журналістом? — здивувався Савицький.

— Ні-ні! Який же це журналіст? Роман Савицький — наш постоялець, — запротестувала Сабіна. — Він уже чотири дні живе в «Континенталі», на другому поверсі, його номер якраз навпроти ...

— Пані! Хіба я до вас звертаюся? Вас це взагалі не обходить! — у невисокого худорлявого молодика виявився сильний басовитий голос. — Прошу пана постояльца показати документи.

Він пробігся очима по записах у паспорті, з виляском закрив його і посміхнувся — якимось кривувато, лише правим кутиком вуст.

— О, Малопольска Вєсходня... То пан Роман Савицький приїхав до нашого міста з провінції, з кресів вєсходніх? І чого це його цікавить панна Зофія? Хто вона йому є? Що то за така цікавість до молоді дівчини, прошу пана?

— Я... Ми...

Савицький розгубився. Але тільки на мить, одну-єдину коротеньку мить. Його аристократичне блідувате обличчя спочатку аж позеленіло від стримуваного гніву, а тоді враз вибухнуло так червоно, як трояндовий букет у руці. Здавалося, зараз він вибухне ще й словами, може, навіть пожбурить

чимось у молодого нахабу. Цілком ймовірно, він так би й зробив, якби не цей трояндовий оберемок, з яким він, здається, ні за які бублики не збирався розлучатися.

Авжеж, оте «Малопольська Виходня», як тепер називали Західну Україну, й «із провінції, з кресів виходніх» прозвучало зверхньо, дуже навіть зверхньо. Це зачепило гонор Романа Савицького. А ще його дратувала посмішка цього молокососа, цього неотесаного хлопа у пожмаканій маринарці*, що вискочив як Пилип із конопель чи то з-за колони, чи з-за дерев'яного кадуба з пальмою. До чого ці двозначні натяки на його вік та цікавість до дівчини?.. Чому це з ним, шляхтичем, який винайняв апартаменти в одному з найпрезентабельніших готелів Варшави, розмовляють таким тоном? Хіба пенсьонзи із провінції якось інакше пахнуть, ніж у портмоне столичних ясновельможних?

Сабіна кинулася рятувати ситуацію й гасити вогонь, поки він ще не розгорівся й не перекинувся на весь будинок. Їй не потрібен скандал. Абсолютно не потрібен! Що скаже пан Войцех Бельський, власник готелю, коли дізнається про інцидент? Такого в «Континенталі» ще не було. Не було і не має бути!

— Як це мене не обходить? Чому це мене не обходить? Я тут на службі. І про що б ви не питали, мене це стосується, — проскоромвила вона. — Скажіть-но, паничу хороший, а сам ви хто такий і чого тут сиділи від самої ночі, як миша під помелом, а тепер голодним тигром на порядних людей рикаєте? Покажіть-но й свої документи. Ага, не хочете! А чого не хочете? Теж мені таємний агент! А пан Роман, щоб ви знали, приїхав разом із панною Зосею. Він... Він...

Сабіна ніби зачепилася словом за якусь невидиму перешкоду, спіткнулася і зупинилась. Річ у тому, що вона

* Маринарка (польськ.) — піджак.

й сама достеменно не знала, ким доводиться Роман Савицький двадцятирічній красуні, яка вчора нібито спричинила такий фурор на конкурсі краси, який відбувся чи то у приватному пансіоні, чи на віллі пана Марека Кромера. Не батько — це точно, хоч за віком міг би підійти. І не чоловік, бо ж у паспорті записане інше прізвище, та й поселилися вони у різних номерах. Просто провозатий? Еге ж, знаємо ми цих «простопровозатих». А може... Як же називають отих штовхачів, які фундують участь кралечок-модельок на всіляких новомодних конкурсах? Протекціоністами? Меценатами? Продюсерами? Здається, таки продюсерами. Але щоб якийсь продюсер, схожий на англійського франта, із самого ранечку та ще й такої негоди гнав автівку аж на другий кінець міста за отакеним оберемком троянд?!.. Це ж упасти й не встати! Хм... Дивно...

Дуже дивно... Звісно, щось і таким дядечкам, які виводять красунь у люди, перепадає від слави їхніх підопічних. Якийсь хосен від того й вони мають. Ну, то подарував би пан Савицький своїй протезе за це коробку шоколаду або кілька квіток. Після сніданку чи перед обідом. А він схопився ще затемна — і під дощ, щоб до її пробудження принести оцей важкенький снописько, пурпуровий, розкішний, дорогезний. Сабіна ще й не бачила, щоб хтось комусь дарував такий великий оберемок квітів. Та їй на такий треба було б цілий місяць чергувати за цим остогидлим готельним бюрком... Внутрішній голос підказував Сабіні (а йому вона вірила, як нікому), що у цього пана Романа неабиякий роман... Недарма ж кажуть: сивина в голову, а біс у ребро.

— Перепрошую, пані! Ви трохи помилилися щодо мене, зовсім трохи, але таки помилилися. Я... ммм... Збігнєв Симочко... Працівник... Ммм... Ось!

Молодик озирнувся і хутко змахнув перед носом Сабіни своєю маленькою кістлявою правицею, між середнім та вказівним пальцями якої була затиснута якась посвідка. Сабіна не встигла навіть розгледіти її, не те що прочитати. Але сам вигляд документа із зображенням державного орла справив на неї неабияке враження і вона шанобливо схилила свою попелясту кучеряву голову. Звісно ж, перед двоголовим орлом, а не перед цим миршавеньким кучерявим Симочком.

— А хто з ким приїхав і хто в якому номері спить — мене не цікавить. Це ви своїм товаришкам-пліткаркам на базарі розкажете, — молодик спритно засунув посвідку у внутрішню кишеню маринарки. Вочевидь, йому також непросто було сьогодні виконувати службове завдання, змагаючись із вранішнім сном та дощовою колисанкою. — Маю наказ не пускати журналістів. І взагалі, якщо хтось питатиме про цю панну... як там її?.. — він хутко дістав з кишені записника. — Отже, якщо будуть цікавитися панною Зофією Неродовою — у вас така не живе. Ясно?

— Але ж... — спробувала заперечити Сабіна.

— Ніяких «але ж». Ну, може, і була, може, і жила, але вже поїхала. Ймовірно, додому, а може, ще кудись — вона вам про це не говорила, адреси не залишала, писати листи не обіцяла. І взагалі, припніть, пані, свій язичок, щоб не було проблем. Вони вам треба? Ні? Ну от і домовилися.

3

Ян Ковальський слухав затятий словесний пінг-понг Сабіни та «папуаса з-за пальми» (так він чомусь спочатку «охрестив» хлопця) на віддалі, із канапе, допиваючи нарешті

свою холодну каву. Його сонливість під час цих перипетій як рукою зняло, та не пропадати ж добру, не виливати подвійну арабіку. Нічний портъє уже здогадався, що молодик, який досі потай спостерігав за холлом зі стільця за колоною, — із його, Янового, колишнього відомства або ж зі служби, дотичної до нього. Може, і справді конфідент, тобто таємний агент — таку посаду недавно запровадили у польській державній поліції. Хоча ні, на конфідента він явно не тягне — тим доручають серйозні політичні справи, якими тепер займаються більше, ніж будь-якими іншими. Тож конфіденти мусять мати добрий вишкіл, неабияку витримку і відповідний зовнішній вигляд. А цей... Вочевидь, хтось із новеньких поліціантів, ще недосвідчений, неопірений, але вже гоноровий та задержуватий, як молодий півень.

Але якщо до готелю навідалася поліція... Словом, ліпше мовчати і сопіти у дві дірочки. Він би підказав це й Сабіні. Чи хоча б поглядом дав зрозуміти, що треба бути обережнішою на віражах і трохи припнути до зубів своє невтомне рожеве бомкалко. Тільки ж вона й голови не повертала у його бік, стояла між двома чоловіками, говорила й говорила як заведена, ніяк не могла зупинитися.

— Авжеж, ясно. Ясно, що діло темне. Тільки так не буває! — підступила впритул до почервоного Симочка.

— Як саме не буває? — той уже ледь стримував роздратування.

— Щоб журналістів не пускали до переможниці конкурсу краси і щоб про неї не писали, — зі знанням справи заявила Сабіна. — Навіщо ж тоді той конкурс потрібний? Ну? Мовчите? Бо самі знаєте, що так не буває.

— Ще й як буває! — Збігнев Симочко вже нагадував не задержуватого півня, а молодого бичка.

ЗМІСТ

КОРОНА НА ОДНУ НІЧ	3
I. Вілла «Ванесса»	5
II. Осіннє сонце в крижаних дощах	46
III. «Білий» танець розлуки	155
IV. Княжна та «Пілігрим»	215
V. Шипшиновий вінець. Епілог	312
ЯНГОЛ У СІРОМУ	317
Криниця (Замість прологу)	319
I. Зимопис Авеля	322
II. Янгол у сірому	370
III. Гніздо ящера	416
IV. Пастка для Попелюшки	474
V. Пам'ять води	500